

ZBRASLAVSKÁ KRONIKA

ZBRASLAVSKÁ KRONIKA

(Chronicon Aulae Regiae)

Latinsky psané historické dílo vzniklé v cisterciáckém klášteře na Zbraslavi na přelomu 13. a 14. století. První jeho autor opat Ota Žitavský zahájil dílo především jako pololegendární životopis zakladatele zbraslavského klášteře, přemyslovského krále Václava II. Teprve jeho pokračovatel opat Petr Žitavský je hlavním autorem díla jako kroniky období 1278-1338. Díky němu je Kronika zbraslavská po kronice Kosmově nejvýznamnějším historickým vyprávěcím pramenem českého středověku a podává zasvěcené a podrobné informace o období konce přemyslovské a počátků lucemburské dynastie v Čechách. Udává i přehled zahraničních událostí s širší či užší vazbou k českým zemím (především záležitosti týkající se římských králů, ale je zmíněn např. i proces s Templáři). Obsahuje i četné veršované pasáže a je psána vybroušeným literárním slohem své doby.

Kroniku lze rozdělit do tří částí:

- kniha první pojednává o období 1252 – 1316 (nejobsáhlejší, 130 kapitol)
- kniha druhá pojednává o období 1317 – 1333 (34 kapitol)
- kniha třetí pojednává o období 1333 – 1338 (15 kapitol)

První kniha:

Byla psána převážně opatem Otou. Po zprávách o králi Přemyslovi II. (1-8 kapitola) se kronika drží původního účelu, tedy oslavy panovníka - zakladatele klášteře Václava II. (9-83 kap.). Líčí skutky tohoto vládce jako vzorného křesťana a světského knížete, dost možná s cílem jeho budoucího svatořečení.

Po smrti Oty pokračoval v psaní kroniky Petr Žitavský, který mění její charakter. Pokračuje Václavem III., Rudolfem Habsburským, Jindřichem Korutanským (84-87 kap.) a vstupem Lucemburků na český trůn s vládou Jana Lucemburského. Dále jsou zde zmínky o císaři Jindřichu VII., smrti papeže Klimenta V., zrušení templářů a zázraky po smrti císařovny Markéty (112-123 kap.). Události let 1314 - 1316 jsou obsaženy v posledních kapitolách první části.

První část Zbraslavské kroniky popisuje události zpětně a není psána chronologicky, informace jsou řazeny podle významu, který jím autor přiřkl. V poslední části jsou vkládané naděje do nového panovníka i zklamání z jeho vlády.

Druhá kniha:

Je psána chronologicky, události jsou za sebou řazeny bez vzájemné souvislosti (na jaře se zapsali události minulého roku). Popisuje stav českých zemí. Věnuje se vládě krále Jana Lucemburského, rozkolu v manželství a jeho odchod z České země do zahraničí a jeho rytířských skutcích. Zaznamenány jsou však i smrti české královny Elišky Přemyslovny a Jindřicha z Lipé. Obsahuje i zahraniční události, které mají vztah k našim zemím např. roztržka krále Jana s římským králem Ludvíkem Bavorským, smrt Fridricha Sličného a smrt mohučského arcibiskupa Petra z Aspeltu, rádce a přítele krále Jana. Jsou zde i stručné události sousedních zemí (Polsko, Rakousy, Uhry...). Kniha končí smrtí Janova nepřítele polského krále Lokýtky a Janovým tažením v Itálii.

Třetí kniha:

Počítá s návratem „Karla, dědice království českého“ - naděje na návrat k pořádku a rozkvětu. Popisuje Janova tažení v Polsku, Prusku a proti Rakousku. Zaznamenává Janův druhý sňatek s francouzskou princeznou Beatrix Bourbonskou a smrt Elišky Rejčky, Hradecké královny. Kniha končí příběhem o zázračném zachránění hostií při požáru kostela sv. Ondřeje, jež byl filiačním kostelem klášteře Zbraslavského.

AUTOŘI

O **Otovi** se toho mnoho neví. Za hlavního a významnějšího autora kroniky je považován **Petr Žitavský**, který napsal její větší část.

Petr Žitavský byl opatem, diplomatem, spisovatelem a básníkem. Netajil se svou náklonností jak k Václavu II., tak posléze i k rodu Lucemburskému. Celou dobu stál na straně Elišky Přemyslovny, stal se jejím důvěrníkem a byl i na její svatbě. Jeho kronika mohla působit jako nástroj propagace a boje proti Eliščiným nepřátelům, např. v díle opomíjí její sokyni Elišku Rejčku a některé české velmože, kteří nesdíleli její politiku.

Petr Žitavský uměl česky, německy, latinsky a nejspíše i francouzsky. Doplnil dříve strohou kroniku verši (až na 4000 veršů). Měl přístup ke konkrétním citacím textů oficiálních listin, dokonalou znalost domácího politického dění a dvorského prostředí. Ota události pouze zapisoval. Petr již dodává do textu úvahy, často i kritické hodnocení těchto událostí a souvislosti mezi jednotlivými událostmi.

EDITORI

Největší pozornost věnoval Zbraslavské kronice Václav Novotný, který v roce 1905 doprovodil první český překlad cca sedmdesátistránkovou studií. Nejdostupnější edicí je vydání Zbraslavské kroniky - Chronicon Aulae Regiae v edici pramenů od Nakladatelství **Svoboda**, které vyšlo v Praze v roce **1975**. Text kroniky přeložil František Heřmanský, verše Rudolf Mertlík, odborná revize překladu, rodokmenů, poznámek a vysvětlivek z předchozího vydání, včetně odborného dohledu Zdeněk Fiala, rejstřík osob a míst sestavila Marie Bláhová.

Zbraslavskou kroniku můžeme najít v edici narativních pramenů - **Fontes Rerum Bohemicarum IV.**, která vyšla v roce 1884 v Praze a editorem byl J. Emler.

Základní literatura:

NECHUTOVÁ, Jana: Latinská literatura českého středověku do roku 1400, Praha 2000.